

TCK 288

DOSYASI

Adil yargılamayı etkilemeye
teşebbüs suçu (!?)

288'in hikayesi

AKP, iktidara geldiği 2002 yılında, önceki iktidarın (DSP-MHP-ANAP Koalisyonu) hazırladığı ceza kanunu taslağını çöpe atarak yeni bir taslak hazırladı. Avrupa Birliği'ne söz verilen 'hukuk reformu' çerçevesinde hazırlanan yeni taslak, 2003 yılı sonlarında kamuoyuna sunuldu. Yeni tasarı, birçok alanda yeni suçlar ve cezalar getiriyordu. Bunlardan biri de “*Adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs*” olacaktı. Adalet Bakanı Cemil Çiçek, tasarımı ilgili tüm kurumlara ve sivil topluma gönderip görüş sorduklarını ama kimseden yanıt alamadıklarını iddia etti ama aynı gün kendilerine sorduğumuz İnsan Hakları Derneği, İnsan Hakları Vakfı, Mazlumder, Helsinki Yurttaşlar Derneği, kendilerine soran olmadığını bildirdiler.

5237 sayılı yeni TCK 26 Eylül 2004 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde kabul edildi. Önce 1 Nisan 2005 olarak belirlenen yürürlük tarihi, eleştiriler üzerine 1 Haziran 2005 olarak değiştirildi. Kamuoyu dikkati 'zina'nın suç sayılıp sayılmaması tartışmalarına odaklanmışken, 'Türklüğü, Cumhuriyeti, Devletin kurum ve organlarını aşağılama' (TCK 301), 'Halkı askerlikten soğutma' (TCK 318), 'Adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs' (TCK 288)... gibi maddeler bir çırpıda yasalaştı. Kabul edilen kanunun 288'inci maddesi 'Adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs'ü müeyyideye bağlıyor ve suçun basın yoluyla işlenmesini ağırlştırma nedeni sayıyordu. Ceza Kanunu'nun yürürlüğe gireceği 1 Haziran 2005 tarihinden üç gün önce kabul edilen 'TCK'da Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun' ile bu suçun basın-yayın yoluyla işlenmesi ağırlştırma nedeni olmaktan çıkarıldı.

“Kanun Bekçileri olarak oynadıkları rolden dolayı, medyaya özellikle özel koruma gerekir.” (AİHM, Castells – İspanya davası)

288'inci madde, kanunlaştığı günden itibaren basına yönelik bir yasaklama aracı olarak kullanıldı. İfade özgürlüğüne aykırı buldukları bir davayı gazetesindeki köşesinde eleştirenler, hukuk dışı bir tutuklamayı haberleştirip kamuoyuyla paylaşanlar, yargının ortaya çıkarmadığı/çıkarmak istemediği gerçekleri yayımlayanlar ve daha niceleri şu an bu madde ile yargılanıyor veya yargılanma tehdidi altında. TCK 288, şimdiye kadar onlarca gazetecinin yargılanmasına, bazılarının mahkum olmasına, bir gazetecinin (Hacı Boğatekin) cezaevine girmesine ve bir gazetecinin de (Hrant Dink) katline zemin hazırlanmasına hizmet etti.

288 ne işe yarar?

Yeni TCK ile getirilen bu suç ‘Adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs’ başlığı atılarak hayatımıza sokuldu. Bu maddenin gerekçesinde yazan amaç, adil yargılanma hakkının sağlanması ve mahkemelerin bağımsızlığının korunması. Ancak maddenin özüne ve uygulamaya baktığımızda korunan şeyin, ‘adil yargılama’ isteyenlere karşı mahkemelerin, bozuk hukuk sisteminin ve nihayet sistemin korunması olduğu apaçık görünüyor. Yolsuzluktan cinayete varana kadar bir çok suç, mu maddenin kalkması altında hasıraltı edilebilir. Şimdi TCK 288’deki çarpıklıklara teker teker bakalım:

Bağımsız yargı

Madde bağımsız yargıyı korumayı amaç edinmiş, ancak unutmamak gerekir ki bağımlılık yaratan temel ilişki astlık-üstlük/emir-komuta ilişkisidir. Yani mahkemelerin bağımsızlığını ihlal edecek güç bireylerde değil kurum ya da devlet organlarındadır. Buna bağlı olarak, yürütülmekte olan bir soruşturmaya, davaya veya mahkemenin verdiği bir karara karşı düşüncelerini ifade eden gazetecilerin, avukatların, yazarların, çizerlerin mahkemenin bağımsızlığını zedeleyeceği düşünülemez. Tam aksine, hukuk uygulamaları ile ilgili eleştiriler, yargılamanın aleniliğine katkıdır. Halkın yargılama süreci hakkında bilgilendirilmesi, yargılamayı yürütenlerin görevini özenle yapmasını sağlayacak, keyfilikten uzak, objektif ve herkesi ikna edecek kararların çıkmasını sağlayacaktır. Yargı için asıl tehlikeli olan yargıç ve savcılarının yaşamı ve kararları üzerinde doğrudan ya da dolaylı tasarruf yapabilme olanağına sahip devlet görevlilerinin müdahaleleridir.

Çok gerilere gitmeden, son dönemdeki birkaç örneğe bakalım:

Şemdinli’de Kasım 2005’de bir kitabevini bombalanması ve bombalayan kişilerin suçüstü yakalanmasından sonra dönemin Kara Kuvvetleri Komutanı Yaşar Büyükanıt’ın *"Sanıkları tanırım iyi çocuklardır"* demesi, bunun üzerine Büyükanıt’ı yargılamak isteyen savcı Ferhat Sarıkaya’nın meslekten atılması; Sarıkaya meslekten ihraç edildikten sonra Genelkurmay Başkanlığına yükselen Büyükanıt’ın *"Şemdinli davası bir hukuk skandalıdır, tutuklu kalmaları da skandaldır"* demesi ve hakkında herhangi bir hukuki işlem yapılmaması; Emekli Korgeneral Altay Tokat’ın hakim, savcılar kastederek *"Uyanık olsunlar diye evlerinin yakınına birkaç bomba da biz attık"* itirafında bulunması ve bundan yargılanmaması; Cumhurbaşkanı seçimleri için Anayasa Mahkemesi’nin 367 kararından önce CHP liderinin *"Anayasa Mahkemesi '367'ye gerek yok' doğrultusunda bir karar alırsa bu Türkiye’yi çok tehlikeli bir çatışmaya doğru sürükleyecektir"* tehdidini savurması, Ergenekon sanığı eski paşaların “insani amaç” gerekçesine sığınarak, ama TSK adına olduğu da vurgulanarak, bir Korgeneral tarafından ziyaret edilmesi, böylelikle yargıya gereken mesajın gönderilmesi... ‘Yargıya müdahale’ işte böyle olur...

Tüm bunlar, ‘TCK 288 kaldırılmamalı, doğru uygulanmalı’ fikrini yaratmamalıdır. Çünkü 288, içerdiği muğlak ifadelerle mahkeme kararlarına karşı her türlü eleştirinin, etkileme amaçlı olarak değerlendirilmesi tehlikesine yol açabilir niteliktedir. TCK 277 ise yargı görevlerini doğrudan ve yasadışı olarak etkileyenlerin cezalandırmasını öngörür. 277, yargı görevi yapanlara emir veren, baskı yapan, nüfuz uygulayan, her ne suretle olursa olsun adı geçenleri hukuka aykırı olarak etkilemeye teşebbüs edenlerin -ki yukarıda verdiğimiz her bir örnek bu suç tanımına giriyor- yargılanması için yerinde bir düzenlemedir. Korkulan şey ‘masumiyet karinesi’nin ihlali ise ona da denk düşen bir TCK maddesi bulunmaktadır: 285/4

Yargıçlar

Diğer yandan yargıçların eleştiri ve yorumlardan etkilenecek yanlışa sürükleneceği veya her şeyden etkilenebilen zayıf kişilikler olduğu kabul edilip etki altında kalarak inanmadıkları kararlara imza atacaklarını düşünmek, bir başka hukuk garabeti olan 301’i ihlale girebilir. Zira TCK 301, devletin yargı organını aşağılamayı da suç kabul etmiştir. Yargıçlık gibi önemli bir göreve atanmış bu kişilerin, meslek onurunu korumak adına, herkesten önce bu maddenin kaldırılması için çalışması gerekir.

Hukukun temel ilkeleri

TCK 288, aynı zaman da evrensel ceza hukuku ilkelerini altüst etmektedir. Tüm ceza yasalarında ortak bir suç şekli vardır: ‘Suça teşebbüs’ Yani kanunun suç saydığı bir eylemi işlemeye kalkışmak da suçtur. Örneğin, öldürmek suçtur, öldürmeye teşebbüs de suçtur. Kanun koyucu, ‘yargıyı etkilemeyi’ suç olarak ceza yasasına almamıştır, ancak ‘yargıyı etkilemeye teşebbüs’ suçtur. Peki ‘Kanunsuz suç olmaz’ ilkesi gereği ‘yargıyı etkilemek’ suç olmayınca, ‘yargıyı etkilemeye teşebbüs’ nasıl suç oluyor? Mesela bir mahkemede, yargıyı etkilemeye teşebbüs etmediğini, yargıyı resmen etkilediğini ispat eden biri, beraat mi edecek? Bunun tek bir açıklaması var: Kanun koyucu, ‘yargıyı etkileme’ diye bir suç tanımlamamıştır çünkü, ‘yargı etkilenmez’i imlemek istemiştir. Ancak, cevval kanun koyucu bunu yaparken, evrensel hukuk kurallarını unutmuştur.

Konu TCK 288 olduğunda değinilmesi gereken bir başka durum da suçların ve müeyyidelerin ceza yasalarında tanımlanması gerekliliğidir. Yasa koyucu, Basın Kanunu madde 19 ile TCK 288’e ikiz bir suç ve ceza tanımı yaratmıştır. ‘Yargıyı etkileme’ başlıklı maddenin ‘Suçlar ve cezalar, ceza yasaları ile belirlenir’ ilkesi gereği Basın Kanunu’nda yeri yoktur.

Sonuç

Yargı ile siyaset arasında kopmaz bağlar vardır. Mahkemenin verdiği kararlar yasalara dayandığına, yasalar da siyasetçiler tarafından yapıldığına göre, her yasa bir politik tercihin ürünüdür. Yargıçlar, yasalar iyi de olsa, kötü de olsa yasaya göre hareket etmek zorunda olduğundan, her mahkeme kararı, özünde politik bir tercihi barındırır. Ayrıca yasaların yargıca tanıdığı taktir hakkı da bu paralelde düşünülebilir. İşte bu tercihler beğenilmediğinde gürültü kopar. Bundan daha doğal ne olabilir ki? Örneğin, Bülent Ersoy davasında bir ceza kararı çıkarsa, aslında Bakırköy Asliye Ceza Mahkemesi kararı özelinde, esas olarak TCK 318 (Halkı askerlikten soğutmak) eleştirilecektir. Zira hâkim kararları kutsal değildir. Hâkimler de hata yapabildiğine ve verdikleri kararlar tüm toplumu ilgilendirdiğine göre, hakaret içermemek kaydıyla her türlü eleştiri yapılabilir. Yasama da işe yarar bir şey yapmak istiyorsa eleştiriye cezalandırmak yerine, yargı organlarını yürütmenin, ordunun ve diğer kurumların etki alanından kurtaran düzenlemeler yapmalıdır.

Yargı görevi yaparı etkileme

TCK 277. Bir davanın taraflarından birinin veya bir kaçının veya sanıkların veya davaya katılanların, mağdurların leh veya aleyhinde, yargı görevi yapanlara emir veren veya baskı yapan veya nüfuz icra eden veya her ne suretle olursa olsun adı geçenleri hukuka aykırı olarak etkilemeye teşebbüs eden kimseye iki yıldan dört yıla kadar hapis cezası verilir. Teşebbüs iltimas derecesini geçmediği takdirde verilecek ceza altı aydan iki yıla kadardır.

Adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs

TCK 288. Bir olayla ilgili olarak başlatılan soruşturma veya kovuşturma kesin hükümlerle sonuçlanıncaya kadar savcı, hâkim, mahkeme, bilirkişi veya tanıkları etkilemek amacıyla alenen sözlü veya yazılı beyanda bulunan kişi, altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Yargıyı etkileme

Basın Kanunu 19. Hazırlık soruşturmasının başlamasından takipsizlik kararı verilmesine veya kamu davasının açılmasına kadar geçen süre içerisinde, Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme işlemlerinin ve soruşturma ile ilgili diğer belgelerin içeriğini yayımlayan kimse, ikimilyar liradan ellimilyar liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır. Bu ceza, bölgesel süreli yayınlarda onmilyar liradan, yaygın süreli yayınlarda yirmimilyar liradan az olamaz.

Görölmekte olan bir dava kesin kararlarla sonuçlanıncaya kadar, bu dava ile ilgili hâkim veya mahkeme işlemleri hakkında mütalaa yayımlayan kişiler hakkında da birinci fıkrada yer alan cezalar uygulanır.

Gizliliğin ihlâli

TCK 285.

Fıkra 4. Soruşturma ve kovuşturma evresinde kişilerin suçlu olarak damgalanmalarını sağlayacak şekilde görüntülerinin yayınlanması hâlinde, altı aydan iki yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

288 kurbanlarından bir çırpıda aklımıza gelenler:

Erol Katirciođlu (Gazeteci)
Murat Belge (Gazeteci)
Haluk Şahin (Gazeteci)
İsmet Berkan (Gazeteci)
Hasan Cemal (Gazeteci)
Murat Yetkin (Gazeteci)
Hrant Dink (Gazeteci)
Arat Dink (Gazeteci)
Sarkis Seropyan (Gazeteci)
Aydın Engin (Gazeteci)
Faruk Çakır (Gazeteci)
Perihan mağden (Gazeteci)

Saadet Becerikli (İHD Yöneticisi)
Mehmet Şat (Eđitim Bir-Sen Yöneticisi)
Sedat Özevin (Avukat)
Ahmet Sevim (Mazlumder Yöneticisi)
Bengi Yıldız (DTP Batman Milletvekili)
Tahir Elçi (Avukat)
Mustafa Kemal Çelik (Gazeteci)
Mehmet Reşat Yiğiz (Gazeteci)
Aytekin Dal (Gazeteci)
Mehmet Sadık Aksoy (Gazeteci)
Hacı Boğatekin (Gazeteci)
Cumali Badur (Gazeteci)

Bu insanlar ne yapmışlardı da 288'in kurbanı haline gelmişlerdi?

Hrant Dink, Arat Dink, Sarkis Seropyan, Aydın Engin

Hrant Dink'in 7 Ekim 2005'te Agos gazetesinde yayınlanan yazısı nedeniyle 6 aylık hapis cezasına çarptırılması ile ilgili yayınlanan "Bu ceza maddesiyle mi demokrasi sağlanacak" başlıklı haber nedeniyle Agos Genel Yayın Yönetmeni Hrant Dink, sorumlu yazışleri müdürleri Arat Dink ve Serkis Seropyan dava açıldı. Aydın Engin de gazetede ki köşesinde konuyu 'Yargıya dokunmak gerek' başlığıyla ele almıştı.

Murat Yetkin

Radikal gazetes i yazarı Murat Yetkin'e Eylül 2005'te yazdığı "Orhan Pamuk'a açılan davada Türkiye yargılanacak" başlıklı yazısı nedeniyle dava açıldı.

Perihan Mağden

Yeni Atüel'de yayınlanan, "Pınar Selek Kimdir" başlıklı yazısı nedeniyle Mağden, davalık oldu.

Faruk Çakır

Mayıs 2006'da gerçekleşen Danıştay saldırısının ardından yakalanan Alparslan Arslan'ın "Kızılmacı" bir örgüte bağlı olduğunu savunan ve bazı emekli Türk Silahlı Kuvvetleri'ne mensup kişilerin ise azmettirici konumda buldukları iddiasına yer veren haber nedeniyle gazeteci Faruk Çakır'a, 6,5 yıl hapis istemiyle dava açıldı.

İsmet Berkan, Murat Belge, Erol Katırcı, Haluk Şahin, Hasan Cemal

Ermeni Konferansı'nı iptal ettiren Hukukçular Birliği'nin suç duyurusu üzerine Radikal Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni İsmet Berkan ile gazete yazarları Erol Katırcıoğlu, Murat Belge, Haluk Şahin ile Milliyet Gazetesi yazarı Hasan Cemal hakkında, o dönemde kaleme aldıkları yazıları nedeniyle "yargıyı etkilemek" ve "devletin yargı organlarını aşağılamak" iddiasıyla dava açıldı. Yazarlar, konferansın iptaliyle ilgili mahkeme kararını, köşelerinde eleştirmişti.

Saadet Becerikli, Mehmet Şat, Sedat Özevin, Ahmet Sevim, Bengi Yıldız

Batman'da 5 Eylül 2006'da güvenlik güçlerinin açtığı ateş sonucu yaşamını yitiren 11 yaşındaki Mizgin Özbek 'le ilgili rapor hazırlayan İHD, Mazlumder ve baro yöneticileri hakkında dava açıldı. Raporda Mizgin Özbek ve ailesinin yaşam hakkının iyi korunmadığı vurgulanarak "Mizgin'in öldürülmüş, annesi Saniye Özbek 'in ve ağabeyi Hadi Özbek 'in yaralanmış olması, yaşam hakkı ihlali hususunda gerekli duyarlılığın gösterilmediği şüphesini doğurmaktadır." denilmiştir.

Tahir Elçi

Mardin Kızıltepe'de polislerce öldürülen Ahmet Kaymaz ve 12 yaşındaki oğlu Uğur Kaymaz'la ilgili davada Kaymaz ailesinin avukatlığını üstlenen Tahir Elçi'ye, davaya ilişkin yaptığı basın açıklaması nedeniyle dava açıldı. Elçi, basın açıklamasında 'Çok adil bir tutumla karşı karşıya olduğumuzu düşünmüyorum' demişti.

Mustafa Kemal Çelik, Mehmet Reşat Yiğiz, Aytekin Dal, Mehmet Sadık Aksoy

Batman'ın Kozluk İlçesi'nde iki yıl önce bir aracın taranması sonucu aralarında 11 yaşındaki Mizgin Özbek'in de bulunduğu üç kişinin ölümüyle ilgili yayınlardan dört gazeteci hakkında, "Askeri kuvvetleri aşağılama" ve "Adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs" iddiasıyla dava açıldı.

DÜŞÜNCE SUÇU(!?) NA KARŞI GİRİŞİM

Tel.: +90 216 532 75 45, +90 216 492 0504

antenna@antenna-tr.orgwww.antenna-tr.org